

Василько

Гелена Вербіцка

Василькова могила відразу коло Ганиної. Крім м'якого оксамитового моху з синенькими, мов зірочки, косицями, на ній нічого більш не росте. Тут не буває також нещиро-вульгарних вінків із штучних квітів, а замість модних лампадок – прості воскові свічі, білі і довгі, як пам'ять про нього...

...Тієї глибокої лютневої ночі, коли Василько з'явився на світ, його мати вже точно знала, що батько ніколи не побачить сина. Сумні страхітливі тіні болю, відчаю і страху гніздилися по закутках старенької хатини, сиділи коло припічку і навіть зазирали під постіль, туди, де зберігалась бульба на зиму. Зараз тієї бульби було мало, не так, як восени, коли вона своєю велетенською купою підпирала набитий пахучим сіном матрац.

Сіно Михайло дбайливо викошував на лісовій галявині якихось пів року тому, на потіху молодій жінці. Догодив, бо вагітна Ярина розквітла рум'янцем і аж засвітилася вся, сором'язливо пригортаючи до грудей кучеряву голову чоловіка на тому сіні. Вона покохала його ще дитиною, і не було в світі сили, здатної вирвати Михайла з її серця. Але не з життя. Наступного дня Михайла забрали, вивели з хати тихо, без пояснень. Ні Ярина, ні батьки такого не сподівалися, бо вже давно минулося лихоліття репресій і звинувачені в націоналізмі люди потроху вертали додому, змучені і притихлі. Чекала. Ходила. Просила... Даремно. Казали, сталася помилка, і чоловіка відпустять, як тільки розберуться. Вірила... Аж до нині. Нині прийшла звістка про його загибель.

Відійшли води, а з ними в небуття хлинула надія. Корчилася в потугах, кричала так, що навіть образи загойдалися на посірілих стінах... Все її ество було заповнене ним – тим згустком невимовного душевного болю, що йшов в купі з тілесним. Тієї ж ночі разом з народженням сина в ній вмерла якась частина її самої. На зміну болю пройшло якесь отупіння: оніміли уста і затерпло серце...

Минали голодні дні і холодні ночі. Ярина так і не підійшла до Василька, не плекала, не сповивала. Дитя годувала бабуся і численний виводок теж іще маленьких тіток. Діти гралися Васильком, мов лялькою, кожному кортіло потримати згорток на ручках чи засунути до ротика окраєць чорного коржа. Як і кожна іграшка, хлопчєня швидко набридло маленьким родичам. Бувало, дитина кричала годинами, покинута і забута.

— Мамцю моя... — перше слово сина на деякий час вирвало матір із полону душевного заціпеніння. Та коли вона знову заглибилася в себе, Василько вкотре лишився сам.

... Найбільше родичі любили карати Василька: били лозиною за невчасно сказане слово, жалили кропивою за промочену постіль, серед ночі будили, аби налякати сонну дитину циганами. Хлопчик ріс хворобливим і заляканим. Баба бубоніла, що з Ярининим малим самі клопоти, бо він, капосний, ще й падачку дістав. Баба палила над ним червоне полотно з льоном, примовляла заговори, кидала сірники на воду. Навіть

св'ячена вода не допомогла, приступи посилились на восьмому році життя. Василько ховався до комори, плакав і казав, що більше не буде падати, лиш би йому те клоччя над головою не палити...

Одного осіннього ранку він не прокинувся. Ярина поховала сина під завивання вітру і сльози важкого сірого неба. Плакала і Ярина – вперше за вісім років...

Майже заросла стежка до Василькової могили... Та люди кажуть, що бачать на подвір'ї баби Ярини постать хлопчика, якраз коло комори. І кум Петро на власні очі бачив. Та мій кум алкоголік, тож я йому не вірю. А бабу Ярину зустріла нині коло церкви.

— За що покутуєте, тето?..

— За Василька... — ледь чутно прошепотіла вона.